

## บทที่ 4

### ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง สภาพการผลิตและความต้องการส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว กข 15 ของสมาชิกแปลงขยายพันธุ์ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าววนครราชสีมา ในอำเภอสีดา จังหวัดนครราชสีมา เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 ราย นำเสนอข้อมูล 4 ตอน ดังนี้

#### ตอนที่ 1 ลักษณะพื้นฐานทางด้านสังคม เศรษฐกิจของเกษตรกร

##### 1.1 สภาพทางสังคมของเกษตรกร

- 1.1.1 ลักษณะทั่วไป และสมาชิกในครัวเรือนของเกษตรกร
- 1.1.2 อาชีพของเกษตรกร
- 1.1.3 ประสบการณ์ การรับความรู้ทางการเกษตร

##### 1.2 สภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

- 1.2.1 พื้นที่ทำการเกษตร
- 1.2.2 แรงงาน
- 1.2.3 รายได้
- 1.2.4 การกู้ยืมเงิน
- 1.2.5 การนำเงินไปใช้ในการผลิต

#### ตอนที่ 2 สภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ของเกษตรกร

- 2.1 การเตรียมเมล็ดพันธุ์
- 2.2 การปลูก
- 2.3 การดูแลรักษา
- 2.4 การเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว
- 2.5 สภาพอื่นๆทั่วไปของเกษตรกร

#### ตอนที่ 3 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ของเกษตรกร

- 3.1 ความต้องการความรู้ในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกร
- 3.2 ความต้องการรับการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่ควบคุมแปลงขยายพันธุ์
- 3.3 ความต้องการเกี่ยวกับการบริการและสนับสนุนปัจจัยการผลิต

#### ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตเมล็ดพันธุ์ของเกษตรกร

## ตอนที่ 1 ลักษณะพื้นฐานทางด้านสังคม เศรษฐกิจของเกษตรกร

### 1.1 สภาพทางสังคมของเกษตรกร

#### 1.1.1 ลักษณะทั่วไป และสมาชิกในครัวเรือนของเกษตรกร

จากตารางที่ 4.1 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นสภาพพื้นฐานด้านสังคมเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของเกษตรกร ดังนี้

- 1) เพศ จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนมาก ร้อยละ 51.00 เป็นเพศหญิง และร้อยละ 49.00 ที่เป็นเพศชาย
  - 2) อายุ จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรจำนวนสูงสุดร้อยละ 46.00 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี รองลงมา ร้อยละ 30.00 มีอายุระหว่าง 51-60 ปี มีส่วนน้อยร้อยละ 3.00 มีอายุระหว่าง 20-30 ปี และเกษตรกรมีอายุโดยเฉลี่ย 48.2 ปี
  - 3) การศึกษา จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนมาก ร้อยละ 63.00 เป็นเกษตรกรที่เรียนจบชั้นประถมศึกษาตอนต้น รองลงมาคือร้อยละ 30.00 จบระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ส่วนเกษตรกรที่จบระดับประกาศนียบัตรอนุปริญญา มีเพียงร้อยละ 7.00
  - 4) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่เป็นสมาชิกแปลงขยายพันธุ์ร้อยละ 46.00 มีสมาชิกในครัวเรือน ระหว่าง 3-4 คน รองลงมาคือร้อยละ 42.00 มีสมาชิกในครัวเรือนระหว่าง 5-6 คน และส่วนน้อยร้อยละ 12.00 มีสมาชิกในครัวเรือนระหว่าง 7-8 คน โดยเฉลี่ยเกษตรกรมีสมาชิกในครัวเรือน ร้อยละ 4.77 สมาชิกที่เป็นเพศชายเฉลี่ย 2.56 คน สมาชิกที่เป็นเพศหญิงเฉลี่ย 2.20 คน
- ตารางที่ 4.1 ลักษณะทั่วไปของเกษตรกร

| (N=100)      |           |        |
|--------------|-----------|--------|
| ประเด็น      | จำนวน(คน) | ร้อยละ |
| 1. เพศ       |           |        |
| ชาย          | 49        | 49.00  |
| หญิง         | 51        | 51.00  |
| 2. อายุ (ปี) |           |        |
| 20 – 30      | 3         | 3.00   |
| 31 – 40      | 15        | 15.00  |

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

(N=100)

| ประเด็น                       | จำนวน(คน)      | ร้อยละ |
|-------------------------------|----------------|--------|
| 41 – 50                       | 46             | 46.00  |
| 51 – 60                       | 30             | 30.00  |
| มากกว่า 60                    | 6              | 6.00   |
| สูงสุด = 67 ปี                | ต่ำสุด = 28 ปี |        |
| เฉลี่ย = 48.28 ปี             | S.D. = 8.30 ปี |        |
| 3. การศึกษา                   |                |        |
| ระดับประถมศึกษาตอนต้น         | 63             | 63.00  |
| ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย        | 30             | 30.00  |
| ประกาศนียบัตรอนุปริญญา        | 7              | 7.00   |
| 4. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน(คน) |                |        |
| 3-4                           | 46             | 46.00  |
| 5-6                           | 42             | 42.00  |
| 7-8                           | 12             | 12.00  |
| สูงสุด = 8 คน                 | ต่ำสุด = 3 คน  |        |
| เฉลี่ย = 4.77 คน              | S.D. = 1.22 คน |        |
| 4.1 สมาชิกที่เป็นเพศชาย (คน)  |                |        |
| น้อยกว่า 2                    | 51             | 51.00  |
| 2-3                           | 34             | 34.00  |
| มากกว่า 3                     | 15             | 15.00  |
| สูงสุด = 5 คน                 | ต่ำสุด = 1 คน  |        |
| เฉลี่ย = 2.56 คน              | S.D. = 0.99 คน |        |

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

( N=100)

| ประเด็น                       | จำนวน(คน)      | ร้อยละ |
|-------------------------------|----------------|--------|
| 4.2 สมาชิกที่เป็นเพศหญิง (คน) |                |        |
| 1                             | 6              | 6.00   |
| 2                             | 70             | 70.00  |
| 3                             | 22             | 22.00  |
| 4                             | 2              | 2.00   |
| สูงสุด = 4 คน                 | ต่ำสุด = 1 คน  |        |
| เฉลี่ย = 2.20 คน              | S.D. = 0.99 คน |        |

### 1.1.2 อาชีพของเกษตรกร

จากตารางที่ 4.2 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นสภาพการประกอบอาชีพของเกษตรกร ดังนี้

- 1) อาชีพหลัก จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรสมาชิกแปลงขยายพันธุ์เกือบทั้งหมด คือร้อยละ 89.00 มีอาชีพหลักทางภาคการเกษตร
  - 2) อาชีพรอง จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 70.00 มีอาชีพรอง และมีเพียงส่วนน้อยร้อยละ 30.00 ที่ไม่มีอาชีพรอง
  - 3) ประเภทอาชีพรอง จากการศึกษาพบว่า ในเกษตรกรจำนวน 70 รายที่มีอาชีพรอง ร้อยละ 52.86 มีอาชีพรองภาคการเกษตร รองลงมา ร้อยละ 24.28 มีอาชีพรองทางค้าขาย และส่วนน้อยร้อยละ 22.86 มีอาชีพรองคือการรับจ้าง
- ตารางที่ 4.2 อาชีพของเกษตรกร

( N=100)

| ประเด็น               | จำนวน(คน) | ร้อยละ |
|-----------------------|-----------|--------|
| 1.อาชีพหลักของเกษตรกร |           |        |
| ภาคเกษตร              | 89        | 89.00  |
| ค้าขาย                | 8         | 8.00   |
| รับจ้าง               | 3         | 3.00   |

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

| ( N=100)              |           |        |
|-----------------------|-----------|--------|
| ประเด็น               | จำนวน(คน) | ร้อยละ |
| 2.อาชีพของเกษตรกร     |           |        |
| ไม่มีอาชีพ            | 30        | 30.00  |
| มีอาชีพ               | 70        | 70.00  |
| ประเภทของอาชีพ (N=73) |           |        |
| ภาคเกษตร              | 37        | 52.86  |
| ค้าขาย                | 16        | 22.86  |
| รับจ้าง               | 17        | 24.28  |

### 1.1.3 ประสบการณ์และการรับความรู้ของเกษตรกร

จากตารางที่ 4.3 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นพื้นฐานด้านสังคมเกี่ยวกับประสบการณ์การจัดทำแปลงขยายพันธุ์และการได้รับความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแปลงของเกษตรกร ดังนี้

1) ประสบการณ์การจัดทำแปลงขยายพันธุ์ของเกษตรกร จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรจำนวนสูงสุด ร้อยละ 62.00 มีประสบการณ์การจัดทำแปลงขยายพันธุ์ จำนวน 4 ปี รองลงมา ร้อยละ 17.00 มีประสบการณ์การจัดทำแปลงขยายพันธุ์ 5 ปีและมีส่วนน้อย เพียงร้อยละ 10.00 มีประสบการณ์การจัดทำแปลงขยายพันธุ์ 2 ปี และเกษตรกรมีประสบการณ์การจัดทำแปลงขยายพันธุ์โดยเฉลี่ย 3.87

2) ช่องทางการรับรู้ข่าวสารทางการเกษตร จากการศึกษาพบว่าเกษตรกร ทั้งหมดได้รับความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแปลงขยายพันธุ์

3) แหล่งได้รับความรู้ จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีแหล่งได้รับความรู้หลายประการใน 1 ราย โดยเกษตรกรทั้งหมด ได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่ของรัฐ รองลงมา ร้อยละ 53.00 ได้รับความรู้จากการฝึกอบรมและมีส่วนน้อยเพียงร้อยละ 31.00 ที่ได้รับความรู้จากเพื่อนบ้าน

ตารางที่ 4.3 ประสิทธิภาพและการรับรู้ข่าวสารของเกษตรกร

(N=100)

| ประเด็น                                                                         | จำนวน(คน)      | ร้อยละ |
|---------------------------------------------------------------------------------|----------------|--------|
| 1.ประสิทธิภาพจัดทำแปลงของเกษตรกร(ปี)                                            |                |        |
| 2                                                                               | 10             | 10.00  |
| 3                                                                               | 11             | 11.00  |
| 4                                                                               | 62             | 62.00  |
| 5                                                                               | 17             | 17.00  |
| สูงสุด = 5 ปี                                                                   | ต่ำสุด = 2 ปี  |        |
| เฉลี่ย = 3.87 ปี                                                                | S.D. = 0.39 ปี |        |
| 2.การได้รับความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ของเกษตรกร(ตอบได้มากกว่า1 ข้อ) |                |        |
| จากการฝึกอบรม                                                                   | 53             | 53.00  |
| จากการศึกษาดูงาน                                                                | 32             | 32.00  |
| จากเจ้าหน้าที่ของรัฐ                                                            | 100            | 100.00 |
| จากทีวี ,วิทยุ                                                                  | 52             | 52.00  |
| จากเพื่อนบ้าน                                                                   | 31             | 31.00  |
| จากผู้นำกลุ่ม                                                                   | 46             | 46.00  |

## 1.2 สภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

### 1.2.1 พื้นที่ทำการเกษตร

จากตารางที่ 4.4 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นสภาพพื้นฐานด้านเศรษฐกิจเกี่ยวกับพื้นที่การจัดทำแปลงขยายพันธุ์ของเกษตรกร ดังนี้

- 1) พื้นที่ถือครองทั้งหมด จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ 44.00 มีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดระหว่าง 15-30 ไร่ รองลงมาคือร้อยละ 34.00 มีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด ระหว่าง 31-45 ไร่ และส่วนน้อยมีเพียงร้อยละ 6.00 เท่านั้น มีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด น้อยกว่า 15 ไร่ โดยเฉลี่ยแล้ว เกษตรกรมีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด 34.44 ไร่
- 2) ขนาดพื้นที่ทำนา จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนมาก ร้อยละ 58.00 มีขนาดพื้นที่ทำนา น้อยกว่า 20 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 25.00 มีขนาดพื้นที่ทำนา ระหว่าง 20-30 ไร่ และส่วนน้อยมีเพียงร้อยละ 6.00 เท่านั้น ที่มีขนาดพื้นที่ทำนา มากกว่า 40 ไร่ โดยเฉลี่ยแล้ว เกษตรกรมีพื้นที่ทำนา 23.43 ไร่

3) พื้นที่จัดทำแปลงขยายพันธุ์จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนมาก ร้อยละ 71.00 มีขนาดพื้นที่จัดทำแปลงขยายพันธุ์ ระหว่าง 10-15 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 27.00 มีขนาดพื้นที่จัดทำแปลงขยายพันธุ์น้อยกว่า 10 ไร่ และมีเพียงร้อยละ 2.00 เท่านั้นที่มีพื้นที่จัดทำแปลงขยายพันธุ์มากกว่า 15 ไร่ โดยเฉลี่ยแล้วเกษตรกรมีขนาดพื้นที่จัดทำแปลงขยายพันธุ์ 12.15 ไร่

ตารางที่ 4.4 พื้นที่ทำการเกษตรของเกษตรกร

| ( N=100)                     |                  |        |
|------------------------------|------------------|--------|
| ประเด็น                      | จำนวน(คน)        | ร้อยละ |
| 1.พื้นที่ถือครองทั้งหมด(ไร่) |                  |        |
| น้อยกว่า 15                  | 6                | 6.00   |
| 15-30                        | 44               | 44.00  |
| 31-45                        | 34               | 34.00  |
| 46-60                        | 9                | 9.00   |
| มากกว่า 60                   | 7                | 7.00   |
| สูงสุด = 100 ไร่             | ต่ำสุด = 13 ไร่  |        |
| เฉลี่ย = 34.44 ไร่           | S.D. = 16.15 ไร่ |        |
| 2.พื้นที่ทำนา(ไร่)           |                  |        |
| น้อยกว่า 20                  | 58               | 58.00  |
| 20-30                        | 25               | 25.00  |
| 31-40                        | 11               | 11.00  |
| มากกว่า 40                   | 6                | 6.00   |
| สูงสุด = 80 ไร่              | ต่ำสุด = 10 ไร่  |        |
| เฉลี่ย = 23.43 ไร่           | S.D. = 11.23 ไร่ |        |

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

| (N=100)                        |                 |        |
|--------------------------------|-----------------|--------|
| ประเด็น                        | จำนวน(คน)       | ร้อยละ |
| 3.พื้นที่ทำแปลงขยายพันธุ์(ไร่) |                 |        |
| น้อยกว่า 10                    | 27              | 27.00  |
| 10-15                          | 71              | 71.00  |
| มากกว่า 15                     | 2               | 2.00   |
| สูงสุด = 27 ไร่                | ต่ำสุด = 6 ไร่  |        |
| เฉลี่ย = 12.15 ไร่             | S.D. = 2.52 ไร่ |        |

### 1.2.2 แรงงานในครัวเรือนเกษตรกร

จากตารางที่ 4.5 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นสภาพพื้นฐานด้านเศรษฐกิจเกี่ยวกับแรงงานในการทำการเกษตรของเกษตรกร ดังนี้

1) จำนวนแรงงานในครัวเรือน จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรร้อยละ 52.00 มีแรงงานในครัวเรือน ระหว่าง 3-4 คน รองลงมา ร้อยละ 33.00 มีแรงงานในครัวเรือน ระหว่าง 1-2 คน สำหรับเกษตรกรที่มีแรงงานในครัวเรือน 5-6 คน มีเพียงร้อยละ 15.00 โดยเฉลี่ยแล้วเกษตรกรมีแรงงานในครัวเรือน 3.10 คน

2) แรงงานที่เป็นเพศชาย จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ 47.00 มีแรงงานที่เป็นเพศชายอยู่ในครัวเรือน 1 คน รองลงมา ร้อยละ 34.00 มีแรงงานที่เป็นเพศชายอยู่ในครัวเรือน 2 คน ส่วนที่เหลือร้อยละ 7.00 ที่มีแรงงานเป็นเพศชายอยู่ในครัวเรือน 4 คน โดยเฉลี่ยแล้วเกษตรกรมีแรงงานที่เป็นเพศชายอยู่ในครัวเรือน 1.79 คน

3) แรงงานที่เป็นเพศหญิง จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนมาก ร้อยละ 59.00 มีแรงงานที่เป็นเพศหญิง อยู่ในครัวเรือน 1 คน รองลงมา ร้อยละ 34.00 มีแรงงานที่เป็นเพศหญิงอยู่ในครัวเรือน 2 คน มีเกษตรกรส่วนน้อยเพียงร้อยละ 8.00 ที่มีแรงงานเป็นเพศหญิง อยู่ในครัวเรือน 3 คน โดยเฉลี่ยแล้วเกษตรกรมีเพศหญิงอยู่ในครัวเรือน 1.49 คน

ตารางที่ 4.5 จำนวนแรงงานในครัวเรือน

| ( N=100)                     |                |        |
|------------------------------|----------------|--------|
| ประเด็น                      | จำนวน(คน)      | ร้อยละ |
| 1. แรงงานในครัวเรือน (คน)    |                |        |
| 1-2                          | 33             | 33.00  |
| 3-4                          | 52             | 52.00  |
| 5-6                          | 15             | 15.00  |
| สูงสุด = 6 คน                | ต่ำสุด = 2 คน  |        |
| เฉลี่ย = 3.10 คน             | S.D. = 1.12 คน |        |
| 2. แรงงานที่เป็นเพศชาย (คน)  |                |        |
| 1                            | 47             | 47.00  |
| 2                            | 34             | 34.00  |
| 3                            | 12             | 12.00  |
| 4                            | 7              | 7.00   |
| สูงสุด = 4 คน                | ต่ำสุด = 1 คน  |        |
| เฉลี่ย = 1.79 คน             | S.D. = 0.91 คน |        |
| 3. แรงงานที่เป็นเพศหญิง (คน) |                |        |
| 1                            | 59             | 59.00  |
| 2                            | 33             | 33.00  |
| 3                            | 8              | 8.00   |
| สูงสุด = 3 คน                | ต่ำสุด = 1 คน  |        |
| เฉลี่ย = 1.49 คน             | S.D. = 0.64 คน |        |

### 1.2.3 รายได้ แหล่งเงินทุน การนำเงินไปใช้ของเกษตรกร

จากตารางที่ 4.6 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นสภาพพื้นฐานเศรษฐกิจเกี่ยวกับรายได้ แหล่งเงินทุน และการนำเงินไปใช้ของเกษตรกร ดังนี้

- 1) รายได้ทั้งหมดของครอบครัวต่อปี จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ 33.00 มีรายได้ของครอบครัวทั้งหมดต่อปี ระหว่าง 50,000-80,000 บาทต่อปี รองลงมา ร้อยละ 23.00 มีรายได้ต่ำกว่า 50,000 บาทต่อปี และมีเกษตรกรส่วนน้อยเพียงร้อยละ 9.00

เท่านั้นที่มีรายได้ มากกว่า 140,000 บาทต่อปี โดยเฉลี่ยแล้วเกษตรกรมีรายได้ทั้งหมดในครอบครัว 83,007.00 บาทต่อปี

2) รายได้จากการทำนาต่อปี จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรร้อยละ 51.00 มีรายได้จากการทำนาระหว่าง 30,001-50,000 บาทต่อปี รองลงมาร้อยละ 25.00 มีรายได้ระหว่าง 50,001-70,000 บาทต่อปี และมีเกษตรกรส่วนน้อยร้อยละ 7.00 ที่มีรายได้จากการทำนาระหว่าง 70,001-90,000 บาทต่อปี ซึ่งมีเท่ากันกับเกษตรกรที่มีรายได้ มากกว่า 90,000 บาทต่อปี โดยเฉลี่ยแล้วเกษตรกรมีรายได้จากการทำนา 52,160.00 บาทต่อปี

3) รายได้จากการเกษตรอื่นๆต่อปี จากการศึกษาเกษตรกร 73 รายที่มีรายได้จากกิจกรรมอื่นๆ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 28.77 มีรายได้จากการทำกิจกรรมอื่นๆน้อยกว่า 20,000 บาทต่อปี รองลงมาร้อยละ 23.29 มีรายได้จากการทำกิจกรรมอื่นๆ ระหว่าง 40,001-60,000 บาทต่อปี และส่วนน้อยร้อยละ 9.00 มีรายได้จากกิจกรรมอื่นๆ มากกว่า 80,000 บาทต่อปี โดยเฉลี่ยแล้วเกษตรกรมีรายได้จากการทำกิจกรรมอื่นๆ 41,902.74 บาทต่อปี

4) การกู้ยืมเงิน จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนมากร้อยละ 52.00 ไม่มีการกู้ยืมเงิน และมีเพียงส่วนน้อยร้อยละ 48.00 ที่มีการกู้ยืมเงิน

5) แหล่งเงินกู้ จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีแหล่งเงินกู้หลายแหล่ง ใน 1 ราย โดยเกษตรกรส่วนมากร้อยละ 87.50 แหล่งเงินกู้คือกองทุนหมู่บ้าน รองลงมาร้อยละ 50.00 แหล่งเงินกู้คือสหกรณ์การเกษตรและมีเพียงส่วนน้อยร้อยละ 16.67 มีแหล่งเงินกู้คือสหกรณ์ออมทรัพย์

6) จำนวนเงินที่กู้ ในกรณีของเกษตรกรที่กู้ยืมเงิน จากการศึกษาพบว่า พบว่าเกษตรกรร้อยละ 40.38 มีการกู้ยืมเงินระหว่าง 15,000-30,000 บาท รองลงมาร้อยละ 23.08 มีการกู้ยืมเงินระหว่าง 30,001-45,000 บาท และส่วนน้อยมีเพียงร้อยละ 5.77 ที่มีการกู้ยืมเงินมากกว่า 60,000 บาท โดยเฉลี่ยแล้วเกษตรกรมีการกู้ยืมเงิน 31,134.62 บาท

7) การนำเงินกู้ไปใช้ในการผลิต จากการศึกษาพบว่า จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรที่มีการกู้ยืมเงินจำนวน 48 ราย มีการนำเงินกู้ไปใช้ในกิจกรรมต่างๆหลายราย กิจกรรมใน 1 ราย โดยเกษตรกรทั้งหมดนำเงินกู้ไปใช้ในกิจกรรม ซื้อปุ๋ย ซื้อเมล็ดพันธุ์ ค่าจ้างเตรียมดิน ค่าจ้างแรงงาน และมีเพียงส่วนน้อยร้อยละ 15.38 ที่นำเงินกู้ไปใช้ในกิจกรรมอื่นๆ

ตารางที่ 4.6 รายได้ของเกษตรกร

(N=100)

| ประเด็น                                    | จำนวน(คน)            | ร้อยละ |
|--------------------------------------------|----------------------|--------|
| 1.รายได้ทั้งหมดของครอบครัวปี 2548(บาท)     |                      |        |
| น้อยกว่า 50,000                            | 23                   | 23.00  |
| 50,000-80,000                              | 33                   | 33.00  |
| 80,001-110,000                             | 21                   | 21.00  |
| 110,001-140,000                            | 14                   | 14.00  |
| มากกว่า 140,000                            | 9                    | 9.00   |
| สูงสุด = 150,500 บาท                       | ต่ำสุด = 33,000 บาท  |        |
| เฉลี่ย = 83,007.00 บาท                     | S.D. = 36,782.17 บาท |        |
| 2.รายได้จากการทำนา ปี 2548(บาท)            |                      |        |
| น้อยกว่า 30,000                            | 10                   | 10.00  |
| 30,000-50,000                              | 51                   | 51.00  |
| 50,001-70,000                              | 25                   | 25.00  |
| 70,001-90,000                              | 7                    | 7.00   |
| มากกว่า 90,000                             | 7                    | 7.00   |
| สูงสุด = 145,000 บาท                       | ต่ำสุด = 20,000 บาท  |        |
| เฉลี่ย = 52,160.00 บาท                     | S.D. = 22,897.54 บาท |        |
| 3.รายได้จากการเกษตรอื่นๆปี2548(บาท) (N=73) |                      |        |
| น้อยกว่า 20,000                            | 21                   | 28.77  |
| 20,000-40,000                              | 16                   | 21.92  |
| 40,001-60,000                              | 17                   | 23.29  |
| 60,001-80,000                              | 12                   | 16.44  |
| มากกว่า 80,000                             | 7                    | 9.58   |
| สูงสุด = 100,200 บาท                       | ต่ำสุด = 4,000 บาท   |        |
| เฉลี่ย = 41,920.00 บาท                     | S.D. = 27,062.12 บาท |        |

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

| ( N=100)                                          |                      |        |
|---------------------------------------------------|----------------------|--------|
| ประเด็น                                           | จำนวน(คน)            | ร้อยละ |
| 4.การกู้ยืมเงิน                                   |                      |        |
| ไม่มีการกู้ยืมเงิน                                | 48                   | 48.00  |
| กู้ยืมเงิน                                        | 52                   | 52.00  |
| 5.แหล่งเงินกู้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) ( N=52)      |                      |        |
| ธนาคารพาณิชย์                                     | 18                   | 37.50  |
| สหกรณ์การเกษตร                                    | 24                   | 50.00  |
| ญาติ                                              | 12                   | 25.00  |
| สหกรณ์ออมทรัพย์                                   | 8                    | 16.67  |
| กองทุนเงินล้าน                                    | 42                   | 87.50  |
| 6.จำนวนเงินกู้(บาท)( N=52)                        |                      |        |
| น้อยกว่า 15,000                                   | 9                    | 17.31  |
| 15,000-30,000                                     | 21                   | 40.38  |
| 30,001-45,000                                     | 12                   | 23.08  |
| 45,001-60,000                                     | 7                    | 13.46  |
| มากกว่า 60,000                                    | 3                    | 5.77   |
| สูงสุด = 70,000 บาท                               | ต่ำสุด = 5,000 บาท   |        |
| เฉลี่ย = 31,134.62 บาท                            | S.D. = 17,498.49 บาท |        |
| 7.การนำเงินกู้ไปใช้ในการผลิต (ตอบได้มากกว่า1 ข้อ) |                      |        |
| ซื้อปุ๋ย                                          | 52                   | 100.00 |
| ซื้อเมล็ดพันธุ์                                   | 52                   | 100.00 |
| ค่าจ้างเตรียมดิน                                  | 52                   | 100.00 |
| ค่าจ้างแรงงาน                                     | 52                   | 100.00 |
| กิจกรรมอื่นๆ                                      | 8                    | 15.38  |

## ตอนที่ 2 สภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ของเกษตรกร

### 2.1 การเตรียมเมล็ดพันธุ์

จากตารางที่ 4.7 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นข้อมูลการปฏิบัติเกี่ยวกับสภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ในด้านการเตรียมเมล็ดพันธุ์ของเกษตรกร ดังนี้

**2.1.1 วิธีการเตรียมเมล็ดพันธุ์** จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนมากร้อยละ 65.00 ไม่ได้เตรียมเมล็ดพันธุ์เนื่องจากหว่านข้าวแห้ง รองลงมาร้อยละ 14.00 มีการเตรียมเมล็ดพันธุ์โดย แช่ข้าว 1 วัน หุ้ม 1 วันและส่วนน้อยร้อยละ 8.00 มีการเตรียมเมล็ดพันธุ์โดย แช่ข้าว 1 วัน หุ้ม 2 วัน

**2.1.2 การทดสอบความงอกก่อนปลูก** จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนมากร้อยละ 82.00 ไม่เคยเพาะทดสอบความงอกก่อนปลูก และมีเพียงส่วนน้อยร้อยละ 18.00 ที่ทำการทดสอบความงอกก่อนปลูก

**2.1.3 วิธีการเตรียมดิน** จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนมากร้อยละ 75.00 มีวิธีการเตรียมดินโดยใช้รถไถเดินตามของตนเอง รองลงมาร้อยละ 9.00 มีวิธีการเตรียมดินโดยใช้แรงงานสัตว์ ซึ่งเท่ากับใช้รถไถรับจ้างขนาดใหญ่ และมีส่วนน้อยร้อยละ 7.00 ที่ใช้รถไถเดินตามรับจ้าง

**2.1.4 ลักษณะการเตรียมดิน** จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนมากร้อยละ 89.00 มีลักษณะการเตรียมดินโดย ไถตะ ไถแปร และคราด 1 ครั้ง ที่เหลือส่วนน้อย มีลักษณะการเตรียมดินโดย ไถตะ 2 ครั้ง ไถแปร และคราด 1 ครั้ง

ตารางที่ 4.7 การเตรียมเมล็ดพันธุ์ของเกษตรกร

| ( N=100)                    |           |        |
|-----------------------------|-----------|--------|
| ประเด็น                     | จำนวน(คน) | ร้อยละ |
| 1. วิธีการเตรียมเมล็ดพันธุ์ |           |        |
| ไม่ได้เตรียม                | 65        | 65.00  |
| แช่ข้าว 1 วัน หุ้ม 1 วัน    | 14        | 14.00  |
| แช่ข้าว 2 วัน หุ้ม 1 วัน    | 13        | 13.00  |
| แช่ข้าว 1 วัน หุ้ม 2 วัน    | 8         | 8.00   |
| 2. การทดสอบความงอกก่อนปลูก  |           |        |
| ไม่เคย                      | 82        | 82.00  |
| เคย                         | 18        | 18.00  |

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

| (N=100)                      |           |        |
|------------------------------|-----------|--------|
| ประเด็น                      | จำนวน(คน) | ร้อยละ |
| 3. วิธีการเตรียมดิน          |           |        |
| ใช้แรงงานสัตว์               | 9         | 9.00   |
| ใช้รถไถเดินตามของตนเอง       | 75        | 75.00  |
| ใช้รถไถรับจ้างขนาดใหญ่       | 9         | 9.00   |
| รถไถเดินตามรับจ้าง           | 7         | 7.00   |
| 4. ลักษณะการเตรียมดิน        |           |        |
| ไถตะ2ครั้ง ไถแปร คราด1 ครั้ง | 89        | 89.00  |
| ไถตะ2ครั้ง ไถแปร คราด1 ครั้ง | 11        | 11.00  |

## 2.2 การปฏิบัติเกี่ยวกับการปลูกของเกษตรกร

จากตารางที่ 4.8 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นข้อมูลการปฏิบัติเกี่ยวกับสภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ในด้านการปลูกของเกษตรกร ดังนี้

2.2.1 การใช้สารเคมีก่อนปลูก จากการศึกษาพบว่า จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรทั้งหมดไม่ใช้สารเคมีก่อนปลูก

2.2.2 วิธีทำแปลงขยายพันธุ์ จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนมากร้อยละ 64.00 ใช้วิธีทำแปลงขยายพันธุ์โดยหว่านข้าวแห้ง รองลงมาร้อยละ 24.00 ทำแปลงขยายพันธุ์โดยวิธีปักดำ มีส่วนน้อยร้อยละ 12.00 ที่ทำแปลงขยายพันธุ์โดยทั้งวิธีหว่านและปักดำ

2.2.3 อัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนมากร้อยละ 68.00 มีอัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ 15 กิโลกรัมต่อไร่ รองลงมา ร้อยละ 17.00 มีอัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ 5 กิโลกรัมต่อไร่ และส่วนน้อยร้อยละ 6.00 มีอัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ 10 กิโลกรัมต่อไร่

ตารางที่ 4.8 การปฏิบัติในการปลูกของเกษตรกร

| ( N=100)                                 |           |        |
|------------------------------------------|-----------|--------|
| ประเด็น                                  | จำนวน(คน) | ร้อยละ |
| 1. การใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชก่อนปลูก      |           |        |
| ไม่ใช่                                   | 100       | 100.00 |
| 2. วิธีทำแปลงขยายพันธุ์                  |           |        |
| หว่านข้าวแห้ง                            | 64        | 64.00  |
| ปักดำ                                    | 24        | 24.00  |
| หว่านและปักดำ                            | 12        | 12.00  |
| 3. อัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ (กิโลกรัม/ไร่) |           |        |
| 5                                        | 17        | 17.00  |
| 7                                        | 7         | 7.00   |
| 10                                       | 6         | 6.00   |
| 15                                       | 58        | 58.00  |
| 20                                       | 12        | 12.00  |

### 2.3 การดูแลรักษา

จากตารางที่ 4.9 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นข้อมูลการปฏิบัติเกี่ยวกับสภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ในด้านการดูแลรักษาของเกษตรกร ดังนี้

2.3.1 การกำจัดวัชพืช จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนมากร้อยละ 91.00 กำจัดวัชพืชโดยใช้แรงงานคน มีส่วนน้อยเพียงร้อยละ 9.00 ไม่มีการกำจัดวัชพืช

2.3.2 จำนวนครั้งที่กำจัดวัชพืช จากการศึกษาเกษตรกรที่กำจัดวัชพืช 91 คน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 45.05 มีการกำจัดวัชพืช 2 ครั้ง รองลงมาร้อยละ 42.86 กำจัดวัชพืช 1 ครั้ง และส่วนน้อย ร้อยละ 12.09 มีการกำจัดวัชพืช 3 ครั้ง โดยเฉลี่ยแล้วเกษตรกรมีการกำจัดวัชพืช 1.69 ครั้ง

2.3.3 การใส่ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนมาก ร้อยละ 90.00 มีการใส่ปุ๋ยคอกปุ๋ยหมัก และมีส่วนน้อยเพียงร้อยละ 10.00 ไม่มีการใส่ปุ๋ยคอกปุ๋ยหมัก

2.3.4 อัตราปุ๋ยคอกปุ๋ยหมัก จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ 55.56 มีอัตราการใส่ปุ๋ยคอกปุ๋ยหมัก ระหว่าง 50-100 กิโลกรัมต่อไร่ รองลงมา ร้อยละ 33.33 มีอัตรา

การใส่ปุ๋ยคอกปุ๋ยหมัก ระหว่าง 101-150 กิโลกรัมต่อไร่ และที่เหลือร้อยละ 11.11 มีอัตราการใช้ปุ๋ยคอกปุ๋ยหมัก ระหว่าง 151-200 กิโลกรัมต่อไร่ โดยเฉลี่ยแล้วเกษตรกรมีอัตราการใช้ปุ๋ยคอกปุ๋ยหมัก 98.30 กิโลกรัมต่อไร่

2.3.5 การใส่ปุ๋ยเคมี จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรทั้งหมดใส่ปุ๋ยเคมี

2.3.6 สูตรปุ๋ยเคมีที่ใช้ จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีการใส่ปุ๋ยเคมีหลายสูตรใน 1 ราย โดยเกษตรกรทั้งหมด ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 16-20-0 รองลงมาร้อยละ 49.00 ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 16-16-8 และมีส่วนน้อย ร้อยละ 12.00 ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 20-0-0

2.3.7 การใช้สารเคมีกำจัดโรคแมลง จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรทั้งหมดไม่ใช้สารเคมีกำจัดโรคแมลง

2.3.8 แหล่งน้ำที่ใช้จัดทำแปลง จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีการใช้น้ำจากหลายแหล่งใน 1 ราย โดยเกษตรกรทั้งหมดใช้น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติ รองลงมาร้อยละ 98.00 อาศัยน้ำฝน และน้อยสุดร้อยละ 79.00 อาศัยน้ำจากการขุดเจาะบ่อบาดาล

2.3.9 การกำจัดพันธุ์ปน จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ 38.00 มีการกำจัดพันธุ์ปน 1 ครั้ง รองลงมาร้อยละ 29.00 มีการกำจัดพันธุ์ปน 2 ครั้ง และมีส่วนน้อยร้อยละ 5.00 มีการกำจัดพันธุ์ปน 4 ครั้ง โดยเฉลี่ยแล้วเกษตรกรมีการกำจัดพันธุ์ปน 2.00 ครั้ง

2.3.10 ระยะเวลาที่กำจัดพันธุ์ปน จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีการกำจัดพันธุ์ปนหลายระยะใน 1 ราย ร้อยละ 79.00 กำจัดพันธุ์ปนในระยะที่ 3 คือ ระยะออกดอกถึงโน้มรวง รองลงมา ร้อยละ 69.00 กำจัดพันธุ์ปนในระยะที่ 2 คือระยะแตกกอถึงระยะตั้งท้อง และมีส่วนน้อยร้อยละ 24.00 ที่กำจัดพันธุ์ปนในระยะที่ 4 คือระยะเก็บเกี่ยว

ตารางที่ 4.9 การดูแลรักษา

| ( N=100)          |           |        |
|-------------------|-----------|--------|
| ประเด็น           | จำนวน(คน) | ร้อยละ |
| 1. การกำจัดวัชพืช |           |        |
| ไม่ทำ             | 9         | 9.00   |
| ทำ                | 91        | 91.00  |

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

| ( N=100)                                      |                           |        |
|-----------------------------------------------|---------------------------|--------|
| ประเด็น                                       | จำนวน(คน)                 | ร้อยละ |
| 2. จำนวนครั้งที่กำจัดวัชพืช (N=91)(ครั้ง)     |                           |        |
| 1                                             | 39                        | 42.86  |
| 2                                             | 41                        | 45.05  |
| 3                                             | 11                        | 12.09  |
| สูงสุด = 3 ครั้ง                              | ต่ำสุด = 1 ครั้ง          |        |
| เฉลี่ย = 1.69 ครั้ง                           | S.D. = 0.68 ครั้ง         |        |
| 3. การใส่ปุ๋ยคอกปุ๋ยหมัก                      |                           |        |
| ไม่ใส่                                        | 10                        | 10.00  |
| ใส่                                           | 90                        | 90.00  |
| 4. อัตราปุ๋ยคอกปุ๋ยหมัก (N=90) (กิโลกรัม/ไร่) |                           |        |
| 50-100                                        | 52                        | 55.56  |
| 101-150                                       | 30                        | 33.33  |
| 151-200                                       | 10                        | 11.11  |
| สูงสุด = 200 กิโลกรัม/ไร่                     | ต่ำสุด = 50 กิโลกรัม/ไร่  |        |
| เฉลี่ย = 98.30 กิโลกรัม/ไร่                   | S.D. = 54.57 กิโลกรัม/ไร่ |        |
| 5. การใส่ปุ๋ยเคมี                             |                           |        |
| ใส่                                           | 100                       | 100.00 |
| 6. สูตรปุ๋ยเคมีที่ใช้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)   |                           |        |
| ใช้สูตร 16-20-0                               | 100                       | 100.00 |
| ใช้สูตร 16-16-8                               | 49                        | 49.00  |
| ใช้สูตร 20-0-0                                | 12                        | 12.00  |
| ใช้สูตร 46-0-0                                | 39                        | 39.00  |
| 7. การใช้สารเคมีกำจัดโรคแมลง                  |                           |        |
| ไม่ใช้                                        | 100                       | 100.00 |

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

| (N=100)                                                    |                   |        |
|------------------------------------------------------------|-------------------|--------|
| ประเด็น                                                    | จำนวน(คน)         | ร้อยละ |
| 8. แหล่งน้ำที่ใช้จัดทำแปลงขยายพันธุ์ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) |                   |        |
| แหล่งน้ำธรรมชาติ                                           | 100               | 100.00 |
| ขุดเจาะบ่อบาดาล                                            | 79                | 79.00  |
| อาศัยน้ำฝน                                                 | 98                | 98.00  |
| 10. จำนวนครั้งที่กำจัดพันธุ์ปน (ครั้ง)                     |                   |        |
| 1                                                          | 38                | 38.00  |
| 2                                                          | 29                | 29.00  |
| 3                                                          | 28                | 28.00  |
| 4                                                          | 5                 | 5.00   |
| สูงสุด = 4 ครั้ง                                           | ต่ำสุด = 1 ครั้ง  |        |
| เฉลี่ย = 2.00 ครั้ง                                        | S.D. = 0.93 ครั้ง |        |
| 11. ระยะที่กำจัดพันธุ์ปน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)             |                   |        |
| ระยะที่1 ระยะกล้า                                          | 28                | 28.00  |
| ระยะที่2 แดกกอ-ตั้งท้อง                                    | 69                | 69.00  |
| ระยะที่3 ออกดอก-โน้มรวง                                    | 79                | 79.00  |
| ระยะที่4 ระยะเก็บเกี่ยว                                    | 24                | 24.00  |

#### 2.4 การเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว

จากตารางที่ 4.10 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นข้อมูลการปฏิบัติเกี่ยวกับสภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ในด้านการเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวของเกษตรกร ดังนี้

**2.4.1 เดือนที่ทำการเก็บเกี่ยว** จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนมาก ร้อยละ 65.00 ทำการเก็บเกี่ยวข้าวปลายเดือนพฤศจิกายน รองลงมาร้อยละ 27.00 ทำการเก็บเกี่ยวข้าวกลางเดือนพฤศจิกายน และมีส่วนน้อยเพียงร้อยละ 8.00 ทำการเก็บเกี่ยวข้าวต้นเดือนธันวาคม

**2.4.2 วิธีการเก็บเกี่ยว** จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรส่วนมากร้อยละ 71.00 เก็บเกี่ยวข้าวโดยใช้เครื่องเกี่ยวนวด รองลงมาร้อยละ 16.00 เก็บเกี่ยวข้าวโดยใช้แรงงานคน ที่เหลือร้อยละ 13.00 เก็บเกี่ยวข้าวโดยใช้เครื่องเกี่ยววางราย

**2.4.3 ระยะเวลาการเก็บเกี่ยว** จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ 59.00 ใช้เวลาในการเก็บเกี่ยว 3 วัน ส่วนที่เหลือร้อยละ 41.00 ใช้เวลาในการเก็บเกี่ยว 2 วัน โดยเฉลี่ยแล้วเกษตรกรใช้เวลาในการเก็บเกี่ยว 2.59 วัน

**2.4.4 วิธีการตากเมล็ดพันธุ์** จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนมากใช้วิธีการตากเมล็ดพันธุ์โดย นวดแล้วตากบนลานตาก รองลงมาร้อยละ 29.00 ตากเมล็ดพันธุ์โดยตากทั้งฟ่อนในแปลงนา และส่วนน้อยร้อยละ 18.00 ไม่ตากเมล็ดพันธุ์เนื่องจากขายเป็นข้าวสด

**2.4.5 ระยะเวลาการตากเมล็ดพันธุ์** จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่มีการตากเมล็ดพันธุ์ 82 ราย ส่วนมากร้อยละ 57.32 ใช้ระยะเวลาในการตากเมล็ดพันธุ์ 5 วัน และส่วนน้อยร้อยละ 42.68 ใช้เวลาในการตากเมล็ดพันธุ์ 4 วันโดยเฉลี่ยแล้วเกษตรกรใช้เวลาในการตากเมล็ดพันธุ์ 4.46 วัน

**2.4.6 วัสดุที่ใช้รองตากเมล็ดพันธุ์** จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรทั้งหมดที่มีการตากเมล็ดพันธุ์ ใช้ตาข่ายไนลอน(มุงเขียว) ตากเมล็ดพันธุ์

**2.4.7 วิธีการนวดเมล็ดพันธุ์** กรณีที่มีการนวดเมล็ดพันธุ์ จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนมากร้อยละ 78.05 ใช้เครื่องนวด รองลงมาร้อยละ 12.19 ใช้แรงงานคนนวด และส่วนน้อยร้อยละ 9.76 ใช้แรงงานสัตว์นวด

**2.4.8 ระยะเวลาตั้งแต่เก็บเกี่ยวถึงจำหน่าย** จากการศึกษาเกษตรกร 82 ราย ที่ไม่ได้ขายเป็นข้าวสด พบว่า เกษตรกรร้อยละ 51.22 ใช้ระยะเวลาตั้งแต่เก็บเกี่ยวถึงจำหน่าย 20 วัน รองลงมา ร้อยละ 24.39 ใช้ระยะเวลาตั้งแต่เก็บเกี่ยวถึงจำหน่าย 18 วัน และส่วนน้อยร้อยละ 10.98 ใช้ระยะเวลาในการตากเมล็ดพันธุ์ 12 วัน โดยเฉลี่ยแล้วเกษตรกรใช้ระยะเวลาในการเก็บเกี่ยวถึงจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ 16.72 วัน

**2.4.9 ระยะเวลาตั้งแต่จำหน่ายถึงรับเงิน** จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ 42.00 ใช้ระยะเวลาตั้งแต่จำหน่ายถึงรับเงิน 10 วันทำการ รองลงมาร้อยละ 24.00 ใช้ระยะเวลาตั้งแต่จำหน่ายถึงรับเงิน 12 วันทำการ และส่วนน้อยร้อยละ 14.00 ใช้ระยะเวลาตั้งแต่จำหน่ายถึงรับเงิน 15 วันทำการ

ตารางที่ 4.10 การเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว

(N=100)

| ประเด็น                             | จำนวน(คน)       | ร้อยละ |
|-------------------------------------|-----------------|--------|
| 1. เดือนที่ทำการเก็บเกี่ยว          |                 |        |
| กลางเดือนพฤศจิกายน                  | 27              | 27.00  |
| ปลายเดือนพฤศจิกายน                  | 65              | 65.00  |
| ต้นเดือนธันวาคม                     | 8               | 8.00   |
| 2. วิธีการเก็บเกี่ยว                |                 |        |
| ใช้แรงงานคน                         | 16              | 16.00  |
| ใช้เครื่องเกี่ยวนวด                 | 71              | 71.00  |
| ใช้เครื่องเกี่ยววางราย              | 13              | 13.00  |
| 3. ระยะเวลาการเก็บเกี่ยว(วัน)       |                 |        |
| 2                                   | 41              | 41.00  |
| 3                                   | 59              | 59.00  |
| สูงสุด = 3 วัน                      | ต่ำสุด = 2 วัน  |        |
| เฉลี่ย = 2.59 วัน                   | S.D. = 0.49 วัน |        |
| 4. วิธีการตากเมล็ดพันธุ์            |                 |        |
| ตากทั้งฟ่อนในแปลงนา                 | 29              | 29.00  |
| ไม่ตาก (ขายข้าวสด)                  | 18              | 18.00  |
| นวดแล้วตากบนลานตาก                  | 53              | 53.00  |
| 5. ระยะเวลาการตากเมล็ดพันธุ์ (n=82) |                 |        |
| 4 วัน                               | 35              | 42.68  |
| 5 วัน                               | 47              | 57.32  |
| สูงสุด = 5 วัน                      | ต่ำสุด = 4 วัน  |        |
| เฉลี่ย = 4.46 วัน                   | S.D. = 0.50 วัน |        |
| 6. วัสดุที่ใช้รองตากเมล็ดพันธุ์     |                 |        |
| ตาข่ายไนลอน(มุ้งเขียว)              | 100             | 100.00 |

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

| (N=100)                                                                                            |           |        |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|--------|
| ประเด็น                                                                                            | จำนวน(คน) | ร้อยละ |
| 7. วิธีการวัดเมตริกพันธุ (n=82)                                                                    |           |        |
| ใช้เครื่องวัด                                                                                      | 64        | 78.05  |
| ใช้แรงงานคนวัด                                                                                     | 10        | 12.19  |
| ใช้แรงงานสัตว์วัด                                                                                  | 8         | 9.76   |
| 8. ระยะเวลาตั้งแต่เก็บเกี่ยวถึงจำหน่าย (N=82) (วัน)                                                |           |        |
| 12                                                                                                 | 9         | 10.98  |
| 15                                                                                                 | 11        | 13.41  |
| 18                                                                                                 | 20        | 24.39  |
| 20                                                                                                 | 42        | 51.00  |
| สูงสุด = 20 วัน      ต่ำสุด = 12 วัน<br>เฉลี่ย = 16.72 วัน      S.D. = 2.87 วัน                    |           |        |
| 9. ระยะเวลาตั้งแต่จำหน่ายถึงรับเงิน (วันทำการ)                                                     |           |        |
| 7                                                                                                  | 20        | 20.00  |
| 10                                                                                                 | 42        | 42.00  |
| 12                                                                                                 | 24        | 24.00  |
| 15                                                                                                 | 14        | 14.00  |
| สูงสุด = 15 วันทำการ      ต่ำสุด = 7 วันทำการ<br>เฉลี่ย = 10.58 วันทำการ      S.D. = 2.45 วันทำการ |           |        |

## 2.5 สภาพทั่วไปของการจัดทำแปลงของเกษตรกร

จากตารางที่ 4.11 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นข้อมูลการปฏิบัติของเกษตรกรเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของการจัดทำแปลงของเกษตรกร ดังนี้

2.5.1 **ระยะเวลาเข้าร่วมโครงการ** จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ 36.00 มีระยะเวลาที่เข้าร่วมจัดทำแปลงขยายพันธุ์ 5 ปี รองลงมาร้อยละ 33.00 มีระยะเวลาเข้าร่วมจัดทำแปลงขยายพันธุ์ 4 ปี และส่วนน้อยร้อยละ 3.00 ที่ใช้เวลาเข้าร่วมจัดทำแปลงขยายพันธุ์ 3 ปี โดยเฉลี่ยเกษตรกรมีระยะเวลาเข้าร่วมจัดทำแปลงขยายพันธุ์ 4.89 ปี

2.5.2 **สิ่งจูงใจที่เข้าร่วมจัดทำแปลงขยายพันธุ์** จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ 49.00 มีสิ่งจูงใจที่เข้าร่วมจัดทำแปลงขยายพันธุ์เพราะทราบว่ามีรายได้ดี รองลงมาร้อยละ 32.00 เพราะเจ้าหน้าที่แนะนำ ส่วนน้อยร้อยละ 19.00 เพราะเพื่อนบ้านแนะนำ

2.5.3 **การต่อเนื่องของการจัดทำแปลงขยายพันธุ์** จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรทั้งหมดจัดทำแปลงขยายพันธุ์ต่อเนื่องกันทุกปี

2.5.4 **สภาพการผลิตในปี 2549** จากการศึกษาพบ สภาพการผลิตแปลงขยายพันธุ์ในปี 2549 เกษตรกรทั้งหมดได้ผลผลิต

2.5.5 **ผลผลิตที่ได้จากแปลงขยายพันธุ์ทั้งหมด** จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ 44.00 มีผลผลิตที่ได้จากแปลงขยายพันธุ์ทั้งหมด ระหว่าง 3,001-4,000 กิโลกรัม รองลงมาร้อยละ 29.00 มีผลผลิตที่ได้จากแปลงขยายพันธุ์ทั้งหมดระหว่าง 4,001-5,000 กิโลกรัม และส่วนน้อยร้อยละ 4.00 มีผลผลิตที่ได้จากแปลงขยายพันธุ์ทั้งหมด ต่ำกว่า 2,000 กิโลกรัม โดยเฉลี่ยแล้วได้ผลผลิตทั้งหมด 3,935.55 กิโลกรัม

2.5.6 **ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่** จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรร้อยละ 32.00 มีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ ระหว่าง 251-300 กิโลกรัมต่อไร่ รองลงมาร้อยละ 31.00 มีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ ระหว่าง 301-350 กิโลกรัมต่อไร่ และน้อยที่สุดร้อยละ 7.00 มีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ มากกว่า 400 กิโลกรัมต่อไร่ โดยเฉลี่ยแล้วได้ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ 326.81 กิโลกรัม

2.5.7 **ผลผลิตจำหน่ายคื่นสุญ์เมล็ดพันธุ์ข้าว** จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ 44.00 มีผลผลิตจำหน่ายคื่นสุญ์เมล็ดพันธุ์ข้าว ระหว่าง 3,001-4,000 กิโลกรัม รองลงมาร้อยละ 29.00 มีผลผลิตจำหน่ายคื่นสุญ์เมล็ดพันธุ์ข้าว ระหว่าง 4,001-5,000 กิโลกรัม และส่วนน้อยร้อยละ 4.00 มีผลผลิตจำหน่ายคื่นสุญ์เมล็ดพันธุ์ข้าว ต่ำกว่า 2,000 กิโลกรัม โดยเฉลี่ยแล้ว ผลผลิตที่จำหน่ายคื่นสุญ์ 3,935.55 กิโลกรัม

2.5.8 **ราคาจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ให้สุญ์เมล็ดพันธุ์ข้าว** จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ 50.00 ได้ราคาจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ 10.50 บาทต่อกิโลกรัม รองลงมาร้อยละ

25.00 ได้ราคาจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ 10.40 บาทต่อกิโลกรัม และส่วนน้อยร้อยละ 5.00 ได้ราคาจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ 10.30 บาทต่อกิโลกรัม โดยเฉลี่ยแล้วเกษตรกรได้ราคาจำหน่ายเมล็ดพันธุ์จากศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว 10.48 บาท

2.5.9 จำนวนเงินที่ขายผลผลิตจากแปลงขยายพันธุ์ จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ 44.00 ได้รับเงินที่ขายผลผลิตจากแปลงขยายพันธุ์ ระหว่าง 40,001-50,000 บาท รองลงมาร้อยละ 29.00 ได้รับเงินที่ขายผลผลิตจากแปลงขยายพันธุ์ ระหว่าง 50,001-60,000 บาท และส่วนน้อยร้อยละ 4.00 ได้รับเงินที่ขายผลผลิตจากแปลงขยายพันธุ์ ต่ำกว่า 30,000 บาท โดยเฉลี่ยแล้วเกษตรกรได้รับเงินที่ขายผลผลิตจากแปลงขยายพันธุ์ 41,263.31 บาท ตารางที่ 4.11 สภาพทั่วไปในการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ของเกษตรกร

( N=100)

| ประเด็น                                  | จำนวน(คน)      | ร้อยละ |
|------------------------------------------|----------------|--------|
| 1. ระยะเวลาที่เข้าร่วมจัดทำแปลงฯ (ปี)    |                |        |
| 3                                        | 3              | 3.00   |
| 4                                        | 33             | 33.00  |
| 5                                        | 36             | 36.00  |
| 6                                        | 28             | 28.00  |
| สูงสุด = 6 ปี                            | ต่ำสุด = 3 ปี  |        |
| เฉลี่ย = 4.89 ปี                         | S.D. = 0.85 ปี |        |
| 2. สิ่งจูงใจที่เข้าร่วมจัดทำแปลงฯ        |                |        |
| ทราบว่ามีรายได้ดี                        | 49             | 49.00  |
| เพื่อนบ้านแนะนำ                          | 19             | 19.00  |
| เจ้าหน้าที่แนะนำ                         | 32             | 32.00  |
| 3. การต่อเนื่องของการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ |                |        |
| ประจำทุกปี                               | 100            | 100.00 |
| 4. สภาพการผลิตแปลงขยายพันธุ์ในปี 2549    |                |        |
| ได้ผลผลิต                                | 100            | 100.00 |

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

(N=100)

| ประเด็น                                             | จำนวน(คน)                | ร้อยละ |
|-----------------------------------------------------|--------------------------|--------|
| 5. ผลผลิตที่ได้จากแปลงขยายพันธุ์ ทั้งหมด (กิโลกรัม) |                          |        |
| น้อยกว่า 2,000                                      | 4                        | 4.00   |
| 2,000-3,000                                         | 10                       | 10.00  |
| 3,001-4,000                                         | 44                       | 44.00  |
| 4,001-5,000                                         | 29                       | 29.00  |
| มากกว่า 5,000                                       | 13                       | 13.00  |
| สูงสุด = 8,451 กิโลกรัม                             | ต่ำสุด = 1,500 กิโลกรัม  |        |
| เฉลี่ย = 3,935.55 กิโลกรัม                          | S.D. = 1,036.54 กิโลกรัม |        |
| 6. ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ (กิโลกรัม)                    |                          |        |
| น้อยกว่า 250                                        | 9                        | 9.00   |
| 250-300                                             | 32                       | 32.00  |
| 301-350                                             | 31                       | 31.00  |
| 351-400                                             | 21                       | 21.00  |
| มากกว่า 400                                         | 7                        | 7.00   |
| สูงสุด = 460 กิโลกรัม                               | ต่ำสุด = 220 กิโลกรัม    |        |
| เฉลี่ย = 326.81 กิโลกรัม                            | S.D. = 54.85 กิโลกรัม    |        |
| 7. ผลผลิตจำหน่ายคินคูนยเมล็ดพันธุ์ข้าว (กิโลกรัม)   |                          |        |
| น้อยกว่า 2,000                                      | 4                        | 4.00   |
| 2,000-3,000                                         | 10                       | 10.00  |
| 3,001-4,000                                         | 44                       | 44.00  |
| 4,001-5,000                                         | 29                       | 29.00  |
| มากกว่า 5,000                                       | 13                       | 13.00  |
| สูงสุด = 8,451 กิโลกรัม                             | ต่ำสุด = 1,500 กิโลกรัม  |        |
| เฉลี่ย = 3,935.55 กิโลกรัม                          | S.D. = 1,036.54 กิโลกรัม |        |

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

| ( N=100)                                                                                                                 |           |        |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|--------|
| ประเด็น                                                                                                                  | จำนวน(คน) | ร้อยละ |
| 8. ราคาจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ (บาท/กิโลกรัม)                                                                                 |           |        |
| 10.30                                                                                                                    | 5         | 5.00   |
| 10.40                                                                                                                    | 25        | 25.00  |
| 10.50                                                                                                                    | 50        | 50.00  |
| 10.60                                                                                                                    | 20        | 20.00  |
| สูงสุด = 10.60 บาท/ กิโลกรัม    ต่ำสุด = 10.30 บาท/กิโลกรัม<br>เฉลี่ย = 10.48 บาท/ กิโลกรัม    S.D. = 7.96 บาท/ กิโลกรัม |           |        |
| 9. จำนวนเงินที่ขายผลผลิตจากแปลงขยายพันธุ์ (บาท)                                                                          |           |        |
| น้อยกว่า 30,000                                                                                                          | 4         | 4.00   |
| 30,000-40,000                                                                                                            | 10        | 10.00  |
| 40,001-50,000                                                                                                            | 44        | 44.00  |
| 50,001-60,000                                                                                                            | 29        | 29.00  |
| มากกว่า 60,000                                                                                                           | 13        | 13.00  |
| สูงสุด = 89,580.60 บาท    ต่ำสุด = 15,600 บาท<br>เฉลี่ย = 41,263.31 บาท    S.D. = 10,898.72 บาท                          |           |        |

### ตอนที่ 3 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ของเกษตรกร

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาระดับความต้องการความรู้ในการผลิตเมล็ดพันธุ์ของเกษตรกร โดยแบ่งประเภทความต้องการออกเป็น 3 ด้าน คือ

3.1 ความต้องการความรู้ในการผลิตเมล็ดพันธุ์ของเกษตรกร จากทั้งหมด 9 ประเด็น เกษตรกรมีความต้องการความรู้ระดับปานกลาง 4 ประเด็น ได้แก่ การลดความชื้นเมล็ดพันธุ์ ( $\bar{X} = 2.31$ ) การใช้ปุ๋ยเคมี ( $\bar{X} = 2.10$ ) คุณภาพเมล็ดพันธุ์ ( $\bar{X} = 2.03$ ) การดูแลรักษาแปลงขยายพันธุ์ ( $\bar{X} = 2.00$ ) และมีความต้องการระดับน้อย 5 ประเด็น ได้แก่ การป้องกันการเสื่อมคุณภาพเมล็ดพันธุ์ ( $\bar{X} = 1.60$ ) เก็บรักษารอการสุ่มตัวอย่าง ( $\bar{X} = 1.57$ ) การใช้สารเคมี ( $\bar{X} = 1.50$ ) การปลูกข้าว ( $\bar{X} = 1.00$ ) และความต้องการความรู้ในการเตรียมดินและแปลงปลูก ( $\bar{X} = 1.00$ )

3.2 ความต้องการวิธีการถ่ายทอดความรู้ จากทั้งหมด 10 ประเด็น พบว่าเกษตรกรมีความต้องการมาก 2 ประเด็น ได้แก่ การจัดทัศนศึกษา และดูงาน ( $\bar{X} = 2.64$ ) การถ่ายทอดความรู้แบบประชุมกลุ่มย่อย ( $\bar{X} = 2.47$ ) เกษตรกรมีความต้องการระดับปานกลาง 4 ประเด็น ได้แก่ การจัดวันรณรงค์ ( $\bar{X} = 2.28$ ) การจัดทำแปลงสาธิต ( $\bar{X} = 1.98$ ) การแจกเอกสารคำแนะนำ ( $\bar{X} = 1.76$ ) ฝึกอบรมกลุ่มย่อย ( $\bar{X} = 1.73$ ) และเกษตรกรมีความต้องการระดับน้อย 4 ประเด็น ได้แก่ การจัดนิทรรศการ ( $\bar{X} = 1.54$ ) การเยี่ยมเยียนของเจ้าหน้าที่เป็นรายบุคคล ( $\bar{X} = 1.00$ ) การแนะนำผ่านผู้นำกลุ่ม ( $\bar{X} = 1.00$ ) และการให้ข้อมูลทางหอกระจายข่าวในหมู่บ้าน ( $\bar{X} = 1.00$ )

3.3 ความต้องการเกี่ยวกับการบริการและสนับสนุนปัจจัยการผลิต มีความต้องการอยู่ 2 หัวข้อใหญ่ คือ

3.3.1 การสนับสนุนปัจจัยการผลิต พบว่าเกษตรกรมีความต้องการมาก 3 ประเด็น ได้แก่ สินเชื่อเพื่อการผลิต ( $\bar{X} = 2.62$ ) สินเชื่อค่าเมล็ดพันธุ์ ( $\bar{X} = 2.58$ ) และสินเชื่อปุ๋ยเคมี ( $\bar{X} = 2.50$ )

3.3.2 ความต้องการในด้านการบริการอื่นๆ มีทั้งหมด 4 ประเด็น เกษตรกรมีความต้องการมาก 3 ประเด็น ได้แก่ การประสานงานกับแหล่งสินเชื่อ ( $\bar{X} = 3.00$ ) อุปกรณ์ตรวจสอบความชื้นก่อนการบรรจุกระสอบ ( $\bar{X} = 2.58$ ) การประสานงานกับรถเกี่ยวนา ( $\bar{X} = 2.54$ ) และเกษตรกรมีความต้องการระดับปานกลาง 1 ประเด็น ได้แก่ การจัดหาตลาดรับซื้อเมล็ดพันธุ์ที่ไม่ผ่านมาตรฐาน ( $\bar{X} = 1.97$ )

ตารางที่ 4.12 ระดับความต้องการความรู้ในการผลิตเมล็ดพันธุ์ของเกษตรกร

(N=100)

| ประเภทของ<br>ความต้องการ                       | ไม่<br>ต้องการ | ระดับความต้องการ<br>(จำนวน/ร้อยละ) |              |               | $\bar{X}$ | S.D. | ความ<br>หมาย |
|------------------------------------------------|----------------|------------------------------------|--------------|---------------|-----------|------|--------------|
|                                                |                | มาก                                | ปาน          | น้อย          |           |      |              |
|                                                |                | กลาง                               |              |               |           |      |              |
| 3.1 ความต้องการความรู้ในการผลิตเมล็ดพันธุ์     |                |                                    |              |               |           |      |              |
| 3.1.1 ความรู้ในการ<br>เตรียมดินและแปลงปลูก     | 72<br>(72.0 )  | -                                  | -            | 28<br>(28.0)  | 1.00      | 0.00 | น้อย         |
| 3.1.2 คุณภาพเมล็ด<br>พันธุ์                    | -              | 17<br>(17.0)                       | 69<br>(69.0) | 14<br>(14.0 ) | 2.03      | 0.56 | ปาน<br>กลาง  |
| 3.1.3 การปลูกข้าว                              | 55<br>(55.0 )  | -                                  | -            | 45<br>(45.0)  | 1.00      | 0.00 | น้อย         |
| 3.1.4 การดูแลรักษา<br>แปลงขยายพันธุ์           | -              | 14<br>(14.0)                       | 72<br>(72.0) | 14<br>(14.0 ) | 2.00      | 0.53 | ปาน<br>กลาง  |
| 3.1.5 การใช้ปุ๋ยเคมี                           | -              | 23<br>(23.0)                       | 64<br>(64.0) | 13<br>(13.0)  | 2.10      | 0.59 | ปาน<br>กลาง  |
| 3.1.6 การใช้สารเคมี                            | -              | 1<br>(1.0)                         | 48<br>(48.0) | 51<br>(51.0)  | 1.50      | 0.52 | น้อย         |
| 3.1.7 การลดความชื้น<br>เมล็ดพันธุ์             | -              | 31<br>(31.0)                       | 69<br>(69.0) | -             | 2.31      | 0.46 | ปาน<br>กลาง  |
| 3.1.8 การเก็บรักษารอ<br>การสุ่มตัวอย่าง        | 26<br>(26.0)   | -                                  | 42<br>(42.0) | 32<br>(32.0)  | 1.57      | 0.50 | น้อย         |
| 3.1.9 การป้องกันการ<br>เสื่อมคุณภาพเมล็ดพันธุ์ | -              | 11<br>(11.0)                       | 38<br>(38.0) | 51<br>(51.0)  | 1.60      | 0.68 | น้อย         |
| รวมเฉลี่ย                                      |                |                                    |              |               | 1.49      | 0.21 | น้อย         |

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

(N=100)

| ประเภทของ<br>ความต้องการ                           | ไม่<br>ต้องการ | ระดับความต้องการ<br>(จำนวน/ร้อยละ) |              |              | $\bar{X}$ | S.D. | ความ<br>หมาย |
|----------------------------------------------------|----------------|------------------------------------|--------------|--------------|-----------|------|--------------|
|                                                    |                | มาก                                | ปาน<br>กลาง  | น้อย         |           |      |              |
|                                                    |                |                                    |              |              |           |      |              |
| 3.2 ความต้องการวิธีการถ่ายทอดความรู้               |                |                                    |              |              |           |      |              |
| 3.2.1 การเยี่ยมเยียนของ<br>เจ้าหน้าที่เป็นรายบุคคล | 56<br>(72.0)   | -                                  | -            | 44<br>(28.0) | 1.00      | 0.00 | น้อย         |
| 3.2.2 ถ่ายทอดความรู้<br>แบบประชุมกลุ่มย่อย         | -              | 47<br>(17.0)                       | 53<br>(69.0) | -            | 2.47      | 0.50 | มาก          |
| 3.2.3 การแนะนำผ่าน<br>ผู้นำกลุ่ม                   | 48<br>(48.0)   | -                                  | -            | 52<br>(52.0) | 1.00      | 0.00 | น้อย         |
| 3.2.4 การฝึก อบรมกลุ่ม<br>ย่อย                     | 36<br>(36.0)   | 13<br>(13.0)                       | 21<br>(21.0) | 30<br>(30.0) | 1.73      | 0.78 | ปาน<br>กลาง  |
| 3.2.5 การแจกเอกสาร<br>คำแนะนำ                      | 5<br>(5.00)    | 12<br>(12.0)                       | 48<br>(48.0) | 35<br>(35.0) | 1.76      | 0.66 | ปาน<br>กลาง  |
| 3.2.6 การจัดนิทรรศการ                              | -              | 5<br>(5.0)                         | 44<br>(44.0) | 51<br>(51.0) | 1.54      | 0.59 | น้อย         |
| 3.2.7 การจัดทำแปลง<br>สาธิต                        | -              | 18<br>(18.0)                       | 62<br>(62.0) | 20<br>(20.0) | 1.98      | 0.62 | ปาน<br>กลาง  |
| 3.2.8 การจัดทัศนศึกษา<br>และดูงาน                  | -              | 64<br>(64.0)                       | 36<br>(36.0) | -            | 2.64      | 0.48 | มาก          |
| 3.2.9 ให้ข้อมูลทางหอ<br>กระจายข่าวในหมู่บ้าน       | 49<br>(49.0)   | -                                  | -            | 51<br>(51.0) | 1.00      | 0.00 | น้อย         |
| 3.2.10 การจัดวันรณรงค์                             | -              | 29<br>(29.0)                       | 70<br>(70.0) | 1<br>(1.0)   | 2.28      | 0.47 | ปาน<br>กลาง  |
| รวมเฉลี่ย                                          |                |                                    |              |              | 1.52      | 0.22 | น้อย         |

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

| ( N=100)                                                  |                |                                    |              |              |           |      |              |
|-----------------------------------------------------------|----------------|------------------------------------|--------------|--------------|-----------|------|--------------|
| ประเภทของ<br>ความต้องการ                                  | ไม่<br>ต้องการ | ระดับความต้องการ<br>(จำนวน/ร้อยละ) |              |              | $\bar{X}$ | S.D. | ความ<br>หมาย |
|                                                           |                | มาก                                | ปาน<br>กลาง  | น้อย         |           |      |              |
|                                                           |                |                                    |              |              |           |      |              |
| 3.3 ความต้องการเกี่ยวกับการบริการและสนับสนุนปัจจัยการผลิต |                |                                    |              |              |           |      |              |
| 3.3.1 ความต้องการเกี่ยวกับการบริการ                       |                |                                    |              |              |           |      |              |
| 1)สิ้นเชื้อเพื่อการผลิต                                   | -              | 62<br>(62.0)                       | 38<br>(38.0) | -            | 2.62      | 0.49 | มาก          |
| 2)สิ้นเชื้อค่าเมล็ดพันธุ์                                 | -              | 58<br>(58.0)                       | 42<br>(42.0) | -            | 2.58      | 0.50 | มาก          |
| 3) สิ้นเชื้อปุ๋ยเคมี                                      | -              | 50<br>(50.0)                       | 50<br>(50.0) | -            | 2.50      | 0.50 | มาก          |
| 4) สารเคมีกำจัดโรคแมลง                                    | 100<br>(100.0) | -                                  | -            | -            | -         | -    | -            |
| 5) สารเคมีกำจัดวัชพืช                                     | 100<br>(100.0) | -                                  | -            | -            | -         | -    | -            |
| 3.3.2ความต้องการในด้านการบริการอื่นๆ                      |                |                                    |              |              |           |      |              |
| 1)การประสาน งานกับแหล่งสิ้นเชื้อ                          | -              | 100<br>(100.0)                     | -            | -            | 3.00      | 0.00 | มาก          |
| 2)อุปกรณ์ตรวจ สอบความชื้นก่อนบรรจุ                        | -              | 58<br>(58.0)                       | 42<br>(42.0) | -            | 2.58      | 0.50 | มาก          |
| 3)การประสาน งานกับรถเกี่ยวนา                              | -              | 60<br>(60.0)                       | 34<br>(34.0) | 6<br>(6.0)   | 2.54      | 0.61 | มาก          |
| 4)หาดตลาดรับซื้อเมล็ดพันธุ์ที่ไม่ผ่านมาตรฐาน              | -              | 28<br>(28.0)                       | 41<br>(41.0) | 31<br>(31.0) | 1.97      | 0.77 | ปาน<br>กลาง  |
| รวมเฉลี่ย                                                 |                |                                    |              |              | 1.98      | 0.17 | ปาน<br>กลาง  |
| รวมเฉลี่ยทั้งหมด                                          |                |                                    |              |              | 1.66      | 0.13 | น้อย         |

## ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกร

### 4.1 ปัญหาของเกษตรกร

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาระดับปัญหาในการผลิตเมล็ดพันธุ์ของเกษตรกร โดยแบ่งประเภทของปัญหาออกเป็น 10 ประเด็น คือ

4.1.1 **พื้นที่ในการจัดทำแปลงขยายพันธุ์** จำนวน 3 เรื่อง พบว่าเกษตรกรมีปัญหาในระดับปานกลาง 1 เรื่อง คือ เป็นที่ดอนฝนแล้งจะเสียหาย มีปัญหาน้อย 1 ประเด็นคือ ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ นอกนั้นไม่มีปัญหา

4.1.2 **เมล็ดพันธุ์จัดทำแปลงขยายพันธุ์** จำนวน 5 เรื่อง พบว่าเกษตรกรมีปัญหาในระดับมากจำนวน 2 เรื่อง คือ เมล็ดพันธุ์มีราคาแพง และ ไม่มีเงินสดจ่ายค่าเมล็ดพันธุ์ นอกนั้นไม่มีปัญหา

4.1.3 **การเตรียมดินและแปลงเพาะปลูก** จำนวน 3 เรื่อง พบว่าเกษตรกรมีปัญหาในระดับปานกลาง 2 เรื่อง คือเรื่องค่าจ้างเตรียมดินแพง และเรื่องขาดแรงงานในการเตรียมดินและแปลงปลูก และมีปัญหาระดับน้อยจำนวน 1 เรื่องคือ ขาดแรงงานในการปลูก

4.1.4 **การดูแลรักษาแปลงขยายพันธุ์** จำนวน 4 เรื่อง พบว่าเกษตรกรมีปัญหาในระดับน้อยทั้ง 5 เรื่อง คือปลายคูส่งน้ำรับน้ำไม่สะดวก วัชพืชมากยากต่อการกำจัด ไม่ทราบอัตราการใช้ปุ๋ยเคมี และขาดน้ำช่วงตั้งท้อง

4.1.5 **โรคและแมลงรบกวน** 1) โรค จำนวน 3 เรื่อง พบว่าเกษตรกรมีปัญหาน้อย 1 เรื่องคือโรคไหม้ นอกนั้น ไม่มีปัญหา 2) แมลง จำนวน 4 เรื่อง พบว่าเกษตรกรมีปัญหาน้อย 1 เรื่องคือ หนอนกอข้าว นอกนั้นเกษตรกรไม่มีปัญหา

4.1.6 **การตรวจแปลงขยายพันธุ์และตัดพันธุ์ปน** จำนวน 4 เรื่อง เกษตรกรมีปัญหาระดับมาก 1 เรื่อง คือการตัดถอนพันธุ์ปนทำได้ยาก มีปัญหาระดับปานกลาง 2 เรื่อง คือ ขาดความรู้ในการคัดแยกพันธุ์ปน การแยกลักษณะต้นข้าวที่ไม่ต้องการ และมีปัญหาน้อย 1 เรื่อง คือ เรื่องการกำหนดแถวคลุมแปลงเพื่อป้องกันพันธุ์ปน

4.1.7 **การเก็บเกี่ยว** จำนวน 4 เรื่อง เกษตรกรมีปัญหาระดับน้อย 2 เรื่องคือ เรื่องได้ผลผลิตต่อไร่ต่ำ และต้นข้าวขาดน้ำเก็บเกี่ยวยาก นอกนั้นไม่มีปัญหา

4.1.8 **การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว** จำนวน 4 เรื่อง เกษตรกรมีปัญหาระดับน้อยทั้ง 4 เรื่อง คือ เก็บรักษารอจำหน่ายนานเกินไป ฝนตกชุกตากเมล็ดพันธุ์ไม่ได้ ได้รับกระสอบล่าช้าไม่ทันเวลา และสถานที่ตากเมล็ดพันธุ์ดับแคบไม่เพียงพอ

**4.1.9 การจัดซื้อคืนของศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว** จำนวน 4 เรื่อง เกษตรกรมีปัญหาระดับมาก จำนวน 1 เรื่อง คือเรื่อง ขนส่งแพง และมีปัญหาน้อย 3 เรื่องคือ จัดซื้อคืนล่าช้า กำหนดราคาซื้อคืนต่ำ และ จ่ายเงินล่าช้า

**4.1.10 ปัญหาด้านอื่นๆโดยทั่วไป** จำนวน 8 เรื่อง เกษตรกรมีปัญหาระดับมาก 2 เรื่อง คือเรื่อง ฝนแล้งไม่มีน้ำปักดำ และระยะทางขนส่งไปจำหน่ายไกล มีปัญหาระดับน้อย 6 เรื่อง คือเรื่องคุณภาพการทดสอบบรรจุไม่ดี ขาดง่าย ไม่มีเวลาเข้าร่วมประชุมตามนัด จำนวนครั้งเจ้าหน้าที่นัดประชุมบ่อยเกินไป เนื้อหาการจัดอบรมก่อนจัดทำแปลงมากเกินไป ช่วงเวลาอบรมไม่ตรงเวลาว่าง และคุณภาพการทดสอบไม่ดี

ตารางที่ 4.13 ระดับปัญหาในการผลิตเมล็ดพันธุ์ของเกษตรกร

(N=100)

| ประเภทของ<br>ความต้องการ                                | ไม่มี<br>ปัญหา | ระดับปัญหา<br>(จำนวน/ร้อยละ) |              |              | $\bar{X}$ | S.D. | ความ<br>หมาย |
|---------------------------------------------------------|----------------|------------------------------|--------------|--------------|-----------|------|--------------|
|                                                         |                | มาก                          | ปาน<br>กลาง  | น้อย         |           |      |              |
|                                                         |                |                              |              |              |           |      |              |
| 4.1 พื้นที่ในการจัดทำแปลง                               |                |                              |              |              |           |      |              |
| 4.1.1 ดินขาดความอุดม<br>สมบูรณ์                         | 53<br>(53.0)   | -                            | -            | 47<br>(47.0) | 1.00      | 0.00 | น้อย         |
| 4.1.2 พื้นที่มีน้ำขัง<br>ระบายน้ำยาก                    | 100<br>(100.0) | -                            | -            | -            | -         | -    | -            |
| 4.1.3 เป็นที่ดอนฝนแล้ง<br>จะเสียหาย                     | -<br>(22.0)    | 22<br>(22.0)                 | 27<br>(27.0) | 51<br>(51.0) | 1.71      | 0.81 | ปาน<br>กลาง  |
| 4.2 เมล็ดพันธุ์จัดทำแปลงขยายพันธุ์-                     |                |                              |              |              |           |      |              |
| 4.2.1 ได้รับเมล็ดพันธุ์<br>ล่าช้าทำให้การปลูก<br>ล่าช้า | 100<br>(100.0) | -                            | -            | -            | -         | -    | -            |
| 4.2.2 เมล็ดพันธุ์ความ<br>งอกไม่ดี                       | 100<br>(100.0) | -                            | -            | -            | -         | -    | -            |
| 4.2.3 เมล็ดพันธุ์มีพันธุ์<br>ปนมาก                      | 100<br>(100.0) | -                            | -            | -            | -         | -    | -            |

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

| ( N=100)                                          |                |                              |              |              |           |      |              |
|---------------------------------------------------|----------------|------------------------------|--------------|--------------|-----------|------|--------------|
| ประเภทของ<br>ความต้องการ                          | ไม่มี<br>ปัญหา | ระดับปัญหา<br>(จำนวน/ร้อยละ) |              |              | $\bar{X}$ | S.D. | ความ<br>หมาย |
|                                                   |                | มาก                          | ปาน<br>กลาง  | น้อย         |           |      |              |
|                                                   |                |                              |              |              |           |      |              |
| 4.2.4 ไม่มีเงินสดจ่ายค่า<br>เมล็ดพันธุ์           | -              | 71<br>(71.0)                 | 29<br>(29.0) | -            | 2.71      | 0.46 | มาก          |
| 4.2.5เมล็ดพันธุ์มีราคา<br>แพง                     | -              | 93<br>(93.0)                 | 6<br>(6.0)   | 1<br>(1.0)   | 2.92      | 0.31 | มาก          |
| 4.3 การเตรียมดินและแปลง                           |                |                              |              |              |           |      |              |
| 4.3.1 ค่าจ้างเตรียมดิน<br>แพง                     | 20<br>(20.0)   | 24<br>(24.0)                 | 37<br>(37.0) | 19<br>(19.0) | 2.06      | 0.74 | ปาน<br>กลาง  |
| 4.3.2 ขาดแรง งานใน<br>การเตรียมดินและแปลง<br>ปลูก | 25<br>(25.0)   | 15<br>(15.0)                 | 20<br>(20.0) | 40<br>(40.0) | 1.67      | 0.79 | ปาน<br>กลาง  |
| 4.3.3 ขาดแรง งานใน<br>การปลูก                     | 40<br>(40.0)   | 2<br>(2.0)                   | 13<br>(13.0) | 45<br>(45.0) | 1.28      | 0.52 | น้อย         |
| 4 การดูแลรักษาแปลงขยายพันธุ์                      |                |                              |              |              |           |      |              |
| 4.4.1 วัชพืชมากยากต่อ<br>การกำจัด                 | 42<br>(42.0)   | 5<br>(5.0)                   | 20<br>(20.0) | 33<br>(33.0) | 1.52      | 0.66 | น้อย         |
| 4.4.2ปลายคูส่งน้ำรับน้ำ<br>ไม่สะดวก               | 24<br>(24.0)   | 13<br>(13.0)                 | 16<br>(16.0) | 47<br>(47.0) | 1.55      | 0.77 | น้อย         |
| 4.4.3 ขาดน้ำช่วงตั้งท้อง                          | 32<br>(32.0)   | 5<br>(5.0)                   | 15<br>(15.0) | 48<br>(48.0) | 1.37      | 0.62 | น้อย         |
| 4.4.4 ไม่ทราบอัตราการใช้ปุ๋ยเคมี                  | 13<br>(13.0)   | -                            | 34<br>(34.0) | 53<br>(53.0) | 1.39      | 0.49 | น้อย         |

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

| ( N=100)                                             |                |                              |              |              |           |      |              |
|------------------------------------------------------|----------------|------------------------------|--------------|--------------|-----------|------|--------------|
| ประเภทของ<br>ความต้องการ                             | ไม่มี<br>ปัญหา | ระดับปัญหา<br>(จำนวน/ร้อยละ) |              |              | $\bar{X}$ | S.D. | ความ<br>หมาย |
|                                                      |                | มาก                          | ปาน<br>กลาง  | น้อย         |           |      |              |
|                                                      |                |                              |              |              |           |      |              |
| 4.5โรคและแมลง                                        |                |                              |              |              |           |      |              |
| 4.5.1 โรค                                            |                |                              |              |              |           |      |              |
| 1)โรคไหม้                                            | 72<br>(72.0)   | -                            | -            | 28<br>(28.0) | 1.00      | 0.00 | น้อย         |
| 2)โรคขอบใบแห้ง                                       | 100<br>(100.0) | -                            | -            | -            | -         | -    | -            |
| 3.โรคใบสีส้ม                                         | 100<br>(100.0) | -                            | -            | -            | -         | -    | -            |
| 4.5.2 แมลง                                           |                |                              |              |              |           |      |              |
| 1)เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล                               | 100<br>(100.0) | -                            | -            | -            | -         | -    | -            |
| 2)เพลี้ยจักจั่น                                      | 100<br>(100.0) | -                            | -            | -            | -         | -    | -            |
| 3)เพลี้ยไฟ                                           | 100<br>(100.0) | -                            | -            | -            | -         | -    | -            |
| 4)หนอนกอข้าว                                         | 66<br>(66.0)   | -                            | -            | 34<br>(34.0) | 1.00      | 0.00 | น้อย         |
| 4.6การตรวจแปลงขยายพันธุ์และตัดพันธุ์ปน               |                |                              |              |              |           |      |              |
| 4.6.1การแยกลักษณะ<br>ต้นข้าวที่ไม่ต้องการ            | -              | 23<br>(23.0)                 | 47<br>(47.0) | 30<br>(30.0) | 1.93      | 0.73 | ปาน<br>กลาง  |
| 4.6.2การกำหนดแถว<br>คลุมแปลงเพื่อป้องกัน<br>พันธุ์ปน | -              | 7<br>(7.0)                   | 28<br>(28.0) | 65<br>(65.0) | 1.42      | 0.62 | น้อย         |

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

| ( N=100)                                       |                |                              |              |              |           |      |              |
|------------------------------------------------|----------------|------------------------------|--------------|--------------|-----------|------|--------------|
| ประเภทของ<br>ความต้องการ                       | ไม่มี<br>ปัญหา | ระดับปัญหา<br>(จำนวน/ร้อยละ) |              |              | $\bar{X}$ | S.D. | ความ<br>หมาย |
|                                                |                | มาก                          | ปาน<br>กลาง  | น้อย         |           |      |              |
|                                                |                |                              |              |              |           |      |              |
| 4.6.3ขาดความรู้ในการ<br>คัดแยกพันธุ์ปน         | -              | 37<br>(37.0)                 | 37<br>(37.0) | 26<br>(26.0) | 2.11      | 0.79 | ปาน<br>กลาง  |
| 4.6.4การคัดถอนพันธุ์<br>ปนทำได้ยาก             | -              | 64<br>(64.0)                 | 36<br>(36.0) | -            | 2.64      | 0.48 | มาก          |
| 4.7 การเก็บเกี่ยว                              |                |                              |              |              |           |      |              |
| 4.7.1ได้ผลผลิตต่อไร่ต่ำ                        | 28<br>(28.0)   | 4<br>(4.0)                   | 13<br>(13.0) | 55<br>(55.0) | 1.29      | 0.57 | น้อย         |
| 4.7.2ฝนตกชุกในช่วง<br>เก็บเกี่ยว               | 100<br>(100.0) | -                            | -            | -            | -         | -    | -            |
| 4.7.3แรงงานเก็บเกี่ยวไม่<br>เพียงพอ            | 100<br>(100.0) | -                            | -            | -            | -         | -    | -            |
| 4.7.4ต้นข้าวขาดน้ำเก็บ<br>เกี่ยวยาก            | 54<br>(54.0)   | -                            | -            | 46<br>(46.0) | 1.00      | 0.00 | น้อย         |
| 4.8 การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว                 |                |                              |              |              |           |      |              |
| 4.8.1สถานที่ตากเมล็ด<br>พันธุ์คับแคบไม่เพียงพอ | 50<br>(50.0)   | -                            | -            | 50<br>(50.0) | 1.00      | 0.00 | น้อย         |
| 4.8.2ฝนตกชุกตากเมล็ด<br>พันธุ์ไม่ได้           | 23<br>(23.0)   | -                            | 26<br>(26.0) | 51<br>(51.0) | 1.34      | 0.48 | น้อย         |
| 4.8.3เก็บรักษารอ<br>จำหน่ายนานเกินไป           | 4<br>(4.0)     | -                            | 47<br>(47.0) | 49<br>(49.0) | 1.49      | 0.50 | น้อย         |
| 4.8.4ได้รับกระสอบล่าช้า<br>ไม่ทันเวลา          | 49<br>(49.0)   | -                            | -            | 51<br>(51.0) | 1.00      | 0.00 | น้อย         |

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

| ( N=100)                                                  |                |                              |             |        |           |      |              |
|-----------------------------------------------------------|----------------|------------------------------|-------------|--------|-----------|------|--------------|
| ประเภทของ<br>ความต้องการ                                  | ไม่มี<br>ปัญหา | ระดับปัญหา<br>(จำนวน/ร้อยละ) |             |        | $\bar{X}$ | S.D. | ความ<br>หมาย |
|                                                           |                | มาก                          | ปาน<br>กลาง | น้อย   |           |      |              |
|                                                           |                |                              |             |        |           |      |              |
| 4.9 การจัดซื้อสินค้าของศูนย์ฯ                             |                |                              |             |        |           |      |              |
| 4.9.1จัดซื้อสินค้าชำ                                      | 43             | -                            | -           | 57     | 1.00      | 0.00 | น้อย         |
|                                                           | (43.0)         |                              |             | (57.0) |           |      |              |
| 4.9.2กำหนดราคาซื้อสิน<br>ค้า                              | 57             | -                            | -           | 43     | 1.00      | 0.00 | น้อย         |
|                                                           | (57.0)         |                              |             | (43.0) |           |      |              |
| 4.9.3ค่าขนส่งแพง                                          | -              | 100                          | -           | -      | 3.00      | 0.00 | มาก          |
|                                                           |                | (100.0)                      |             |        |           |      |              |
| 4.9.4จ่ายเงินล่าช้า                                       | 47             | -                            | -           | 53     | 1.00      | 0.00 | น้อย         |
|                                                           | (47.0)         |                              |             | (53.0) |           |      |              |
| 4.10ปัญหาด้านอื่น ๆโดยทั่วไป                              |                |                              |             |        |           |      |              |
| 4.10.1ฝนแล้งไม่มีน้ำปัก<br>ดำ                             | -              | 100                          | -           | -      | 3.00      | 0.00 | มาก          |
|                                                           |                | (100.0)                      |             |        |           |      |              |
| 4.10.2ระยะทางขนส่งไป<br>จำหน่ายไกล                        | -              | 100                          | -           | -      | 3.00      | 0.00 | มาก          |
|                                                           |                | (100.0)                      |             |        |           |      |              |
| 4.10.3ไม่มีเวลาเข้าร่วม<br>ประชุมตามนัด                   | 48             | -                            | -           | 52     | 1.00      | 0.00 | น้อย         |
|                                                           | (48.0)         |                              |             | (52.0) |           |      |              |
| 4.10.4จำนวนครั้งที่<br>เจ้าหน้าที่นัดประชุมบ่อย<br>เกินไป | 47             | -                            | -           | 53     | 1.00      | 0.00 | น้อย         |
|                                                           | (47.0)         |                              |             | (53.0) |           |      |              |
| 4.10.5เนื้อหาการอบรม<br>ก่อนจัดทำแปลงมาก<br>เกินไป        | 29             | -                            | -           | 71     | 1.00      | 0.00 | น้อย         |
|                                                           | (29.0)         |                              |             | (71.0) |           |      |              |
| 4.10.6ช่วงเวลาอบรมไม่<br>ตรงเวลามาก                       | 47             | -                            | -           | 53     | 1.00      | 0.00 | น้อย         |
|                                                           | (47.0)         |                              |             | (53.0) |           |      |              |

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

| ( N=100)                                 |                |                             |              |              |           |      |              |
|------------------------------------------|----------------|-----------------------------|--------------|--------------|-----------|------|--------------|
| ประเภทของ<br>ความต้องการ                 | ไม่มี<br>ปัญหา | ระดับปัญหา<br>(จำนวนร้อยละ) |              |              | $\bar{X}$ | S.D. | ความ<br>หมาย |
|                                          |                | มาก                         | ปาน<br>กลาง  | น้อย         |           |      |              |
|                                          |                |                             |              |              |           |      |              |
| 4.10.7กระสอบป่อไม่พอ<br>บรรจุเมล็ดพันธุ์ | 36<br>(36.0)   | -                           | -            | 64<br>(64.0) | 1.00      | 0.00 | น้อย         |
| 4.10.8คุณภาพกระ สอบ<br>ไม่ดี ใช้งานง่าย  | 14<br>(14.0)   | -                           | 29<br>(29.0) | 57<br>(57.0) | 1.34      | 0.48 | น้อย         |
| รวมเฉลี่ยทั้งหมด                         |                |                             |              |              | 1.58      | 0.31 | น้อย         |

#### 4.2 ข้อเสนอแนะของเกษตรกร

ผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรผู้จัดทำแปลงขยายพันธุ์มีข้อเสนอแนะรวม 5 ประเด็น โดยประเด็นที่เกษตรกรเสนอมากที่สุดร้อยละ 96.00 คือ ศูนย์ควรจัดหารถขนส่งเมล็ดพันธุ์ให้เกษตรกร รองลงมา ร้อยละ 80.00 เกษตรกรมีข้อเสนอแนะในเรื่อง ศูนย์ควรจัดซื้อเมล็ดพันธุ์จากเกษตรกรในราคาที่สูงขึ้นเนื่องจากค่าใช้ใช้จ่ายสูง และน้อยสุดร้อยละ 62.00 เกษตรกรมีข้อเสนอแนะคือเจ้าหน้าที่ศูนย์ควรให้ความรู้สม่ำเสมอ

ตารางที่ 4.14 ข้อเสนอแนะของเกษตรกร

| (N=100)                                                                       |       |        |
|-------------------------------------------------------------------------------|-------|--------|
| ข้อเสนอแนะ                                                                    | จำนวน | ร้อยละ |
| รัฐจัดระบบชลประทานที่ดีเพื่อให้มีน้ำเพียงพอ                                   | 78    | 78.00  |
| เจ้าหน้าที่ศูนย์ควรให้ความรู้สม่ำเสมอ                                         | 62    | 62.00  |
| ศูนย์ควรจัดหารถขนส่งเมล็ดพันธุ์ให้เกษตรกร                                     | 96    | 96.00  |
| ศูนย์ควรจัดซื้อเมล็ดพันธุ์จากเกษตรกรในราคาที่สูงขึ้นเนื่องจากค่าใช้ใช้จ่ายสูง | 80    | 80.00  |
| ศูนย์ควรให้เครดิตค่าเมล็ดพันธุ์ 1 ฤดูกาลผลิต                                  | 69    | 69.00  |